

Speech ALV juni 2017

‘Laat je zien!’

Welkom bij de Algemene Ledenvergadering van de PO-Raad. Fijn dat jullie er weer zijn.

We leven in een dynamische tijd. Ik zie hier, zoals ieder jaar, een zaal bestuurders voor me die dagelijks vol inzet werken aan goed onderwijs. Jullie zelf, jullie medewerkers, de teams op de scholen, wij op het bureau van de PO-Raad, we proberen allemaal de goede dingen te doen voor onze leerlingen. Iedere dag weer.

En dat voor het mooiste dat we een kind kunnen bieden: goed onderwijs.

Maar we kunnen er niet omheen dat de werkelijkheid momenteel niet zo mooi is. Dat we niet altijd in staat zijn het beste onderwijs voor onze leerlingen te organiseren.

We weten niet wat de toekomst brengt, maar we kunnen niet blijven wachten. Op een nieuw Inspectiekader, een nieuwe wet, betere bekostiging of andere vormen van hulp. We moeten ook gewoon door. Zoals auteur Stephen Covey al zei: “De beste manier om je toekomst te voorspellen, is haar zelf te creëren.”

En een betere toekomst voor het PO hebben we echt nodig. We hebben het afgelopen jaar alle pijlen in de verkeerde richting zien schieten. In de Staat van het Onderwijs van afgelopen april constateerden wij, maar ook de VO- en de MBO-sector dat het ‘code rood’ was voor het basisonderwijs. Ja, ons onderwijs is nog altijd van goed niveau en het speciaal onderwijs krijgt zelfs – en terecht! - een pluim. Maar toch gaan over-all de prestaties van leerlingen op taal en rekenen significant achteruit. En ook techniek en cultuur zitten in een neerwaartse spiraal.

Bovendien verschillen scholen in het primair onderwijs veel, en waarschijnlijk vaak té veel in kwaliteit, luidde de conclusie. Talenten van leerlingen blijven daardoor onbenut waardoor kansenongelijkheid blijft bestaan. Voor je toekomst maakt het dus duidelijk uit naar welke school je gaat. Dat zijn feiten waar we als sector niet omheen kunnen, sterker nog, hier moeten we meer van willen weten: hoe ontstaan die verschillen en wat kunnen we van elkaar leren?

We staan aan de vooravond van een verandering in het inspectietoezicht. Een belangrijke en gewenste stap omdat we hiermee als sector meer verantwoordelijkheid kunnen nemen voor goed onderwijs. Natuurlijk moeten we hieraan wennen. Wij als sector, maar de inspectie evengoed. En hoezeer het nieuwe toezicht en het goede gesprek met de inspecteur gewaardeerd wordt door onze leden, toch blijkt nu al dat bij een-derde van de besturen die al met deze vorm van toezicht werken, de kwaliteitszorg niet op orde is. Het is nog te vroeg om precies te weten hoe dat komt en welke conclusies we daaraan moeten verbinden, het toezicht is immers nog in ontwikkeling. Maar toch. Ook hier staan we als sector aan de lat, hier moeten we mee aan de slag!

Dat geldt ook voor de vraag hoe we als schoolbesturen zorgen dat we zicht hebben op de kwaliteit van de scholen, zonder dat we de bureaucratie en daarmee de werkdruk voor de sector hoger maken dan deze al is. Zoals een lid vorige week tegen me zei: “we moeten voorkomen dat het een voetbalwedstrijd wordt: als het ene team zich terugtrekt op de eigen helft, gaat het andere team aanvallen.” Hoe voorkomen we dat waar de inspectie terugtreedt, het schoolbestuur op zijn beurt de verantwoordingslast en administratieve druk op de scholen fors ophoogt?

Hoe vinden we hier een balans in? Hoe zorgen we dat onze kwaliteitszorg goed is? Hoe weten we dat we ambitieus genoeg zijn? Zijn wij in staat om, los van de financiering, kansenongelijkheid echt te helpen aanpakken? Om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en hoog te houden?

Dit is hét moment om als sector de regie op onderwijskwaliteit weer in eigen handen te nemen!

Kunnen wij – sectorbreed – dit waar maken?

Ik zou het liefst volmondig 'ja' antwoorden, maar eerlijk is eerlijk: ik maak me hier zorgen over.

Ja, de bekostiging schiet ernstig tekort. Er gaan miljoenen euro's te weinig naar materiële instandhouding, er is een gigantisch achterstallig onderhoud aan onze schoolgebouwen, en het onderwijsachterstandenbudget loopt nog steeds terug, terwijl het juist omhoog moet. We hebben slechts een tijdelijke uitzondering gekregen op de Wwz en we zien een gigantisch lerarentekort op ons afkomen.

Het is allemaal waar. Het zijn stuk voor stuk problemen die ons werk flink in de weg zitten, en we lobbyen iedere dag weer – met steeds meer externe steun - om die problemen te agenderen en op te lossen. Maar de realiteit is ook dat we niet de enige sector zijn die dringend meer geld nodig heeft. De verpleeghuiszorg, defensie en het milieu vragen ook om grote investeringen. We moeten dealen met een nieuwe Tweede Kamer, een nog altijd demissionair kabinet dat beslissingen voor zich uit schuift. We hebben moeten constateren dat materiële instandhouding blijkbaar geen sexy onderwerp is waar politieke partijen werk van willen maken. Dat zij slechts lijken te gaan voor werktijdvermindering en kleinere klassen. En we zien dat het maar moeilijk opboksen is tegen de verhalen over besturen en samenwerkingsverbanden met enorme reserves. Tegen een staatssecretaris die steeds blijft herhalen dat er de afgelopen tijd per leerling meer geld is bijgekomen.

Hoe kunnen wij anderen ervan overtuigen dat er structureel geïnvesteerd moet worden in onze sector? Een belangrijk antwoord daarop is: door onszelf te laten zien! Kijk naar de aandacht die de groep PO-in-actie genereert. Door haar verhaal te vertellen, komt er gehoor voor onze gedeelde oproep - die wij overigens vorig jaar al samen met de vakbonden deden- : een hoger salaris en lagere werkdruk! Toen al was er redelijk wat aandacht voor (werkgevers en vakbonden waren het namelijk ergens over eens..!), maar nu 40.000 leraren opstaan en de sector zich echt als één laat zien, er inmiddels ruim 150.000 mensen de petitie hebben ondertekend, hebben we pas echt impact.

Of dit naast de geplande prikactie op 27 juni tot een staking gaat leiden? Wie zal het zeggen? Uiteraard is dit het laatste redmiddel en staat niemand erom te springen. Maar de maat is vol, en als een staking nodig is om ons punt te maken, dan maar staken, zou ik willen zeggen.

Onszelf laten zien, vinden we niet altijd gemakkelijk, of prettig. Maar van de onduidelijkheid die er soms over onze sector heen hangt, hebben we last. En erger nog, het is voor de politiek een perfect excuus om niet in te grijpen. Wij hebben als onderwijssector de dure plicht om de komende periode de hand in eigen boezem te steken en zelf aan de slag te gaan. In het belang van kinderen, van kwaliteit, maar ook omdat het om publieke middelen gaat waarmee we werken.

Laat je zien, vertel wie je bent en waar je voor staat! Publiceer je jaarverslag, vul Vensters in, praat mee in kennisgroepen, in regiobijeenkomsten en netwerken bij de PO-Raad. Wij hebben immers niets, maar dan ook niets te verbergen. Als wij ons als sector beter laten zien, kunnen wij samen meer voor elkaar krijgen. Bij onze partners, in de gemeentes, in Den Haag.

En voordat nu iedereen denkt: 'dat lijkt me een open deur', wil ik een ieder toch vragen nog eens aan wat kritische zelfreflectie te doen: laat je je voldoende zien? Opvallend is dat de meeste schoolbestuurders zichzelf beschouwen als voorloper. Velen hebben innovatie en transparantie hoog in het vaandel staan en zeggen volmondig 'ja' tegen ontwikkelingen als het visitatiestelsel en duurzame onderwijshuisvesting. Maar.. slechts tweederde van ons publiceert zijn jaarverslag online,

we vullen Vensters nog onvoldoende in, en, ik zeg het maar even heel eerlijk – het valt niet mee om besturen te vinden die mee willen doen aan de bestuurlijke visitaties. Ook al weten we dat ze zo belangrijk zijn voor de eigen ontwikkeling en ook al wordt dat in al onze netwerken onderkend. Toen ik het hier laatst met Anko over had, zei hij: “Dit doet me soms denken aan de dominee die een goede preek houdt in de kerk, en de toehoorders die na afloop tegen elkaar zeggen: ‘Wat jammer nou dat Pietje er niet was, die zou hier zoveel aan hebben gehad’.”

Maar..

zoals Loesje zegt terecht: “Je zorgen maken, is de verkeerde kant op fantaseren.”

Ik fantaseer over een sector die onderwijskwaliteit biedt, verantwoordelijkheid neemt en het laat zien. Sterker nog, ik ben ervan overtuigd dat we dit kunnen. Ik ben hiervoor kritisch geweest, maar ik ben óók optimistisch, ik zie namelijk dagelijks de goede voorbeelden. Ik zie een sector die zich steeds meer emancipeert en steeds harder ‘nee’ durft te zeggen tegen onzinnige en ongewenste wet- en regelgeving. Ik ben trots op al die goede en mooie initiatieven die ik wekelijks op werkbezoeken te zien krijg. Op zelfbewuste teams en bestuurders die eigen keuzes maken en staan voor hun scholen. Ik zie mensen die met passie en bevologenheid vertellen over het belang van goed onderwijs voor elk kind, en die dat niet laten afpakken door politiek geharrewar of besluiteloosheid.

Ieder bestuur is op de één of andere manier aan het samenwerken. Denk aan de vele succesvolle vervangingspools, intensieve samenwerking en zelfs samengaan van speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs of basisonderwijs. Aan de samenwerking met kinderopvang in een IKC, samenwerking met lerarenopleidingen, het 10-14-onderwijs. Mede dankzij onze intensieve lobby staat de universitaire bachelor in de startblokken. Denk ook aan de partnerschappen die zich vormen rondom onderzoek, de gezonde school, rondom techniek of sociale veiligheid en burgerschap.

We hebben veel bereikt, maar we hebben ook nog een lange weg te gaan. Daarom is het belangrijk dat we doorgaan op de ingeslagen weg, dat we versnellen en differentiëren. Dat betekent iets voor onze vereniging, voor ons allen, voor u. Want de PO-Raad, dat zijn wij allemaal.

We zijn met elkaar in een nieuwe fase aanbeland. We hebben in eerste instantie de basis van de vereniging gelegd. Bijna alle schoolbesturen in het primair onderwijs zijn lid geworden, de structuur van de vereniging is opgezet, de meerwaarde hiervan is bewezen. In de tweede fase hebben we een eerste, gezamenlijke strategische agenda opgesteld die gericht was op verdere kwaliteitsverbetering. We hebben de belangbehartiging verder opgetuigd en hard gewerkt aan externe contacten, aan het vinden van samenwerkingspartners en aan een stevige media-positie. Het is nu tijd voor de volgende stap waarin we nog meer de samenwerking zoeken met nieuwe partners in de maatschappij, waarmee we samen – zowel in de sector als daarbuiten – durven te innoveren, te coproduceren en het verschil gaan maken. We ontwikkelen onszelf tot bestuurders 3.0 en zullen de komende jaren allemaal in steeds veranderende coalities gaan samenwerken, co-creëren, samen aan de slag gaan. Niet door een ander opgelegd. Maar vanuit onze eigen kracht. En met niet alleen het sectorbelang voor ogen, maar met dat van de maatschappij.

We gaan vooruitkijken!

Daisy Mertens, leraar van het jaar 2016, zei het afgelopen week zo mooi toen ik bij haar op bezoek was in Helmond. Ze zei: “Ik zou zo graag de focus en de tijd willen hebben voor de dag die voor me ligt, in plaats van me altijd maar te moeten bezighouden met terugkijken, dingen invullen en afvinken over de dag die al voorbij is. Want ik heb altijd zin in die nieuwe dag. Ik heb het mooiste beroep ter wereld!”

Ook wij gaan met elkaar, tijdens deze ALV, maar daarna ook bij de Pitch & Put-sessie, nadenken over de dag, de periode, die voor ons ligt. Over de ambities die we met elkaar hebben, de doelen die we nastreven, hoe we het onderwijs elke dag weer een beetje beter en mooier willen maken. In de netwerken, in de regiobijeenkomsten en in ons Algemeen Bestuur hebben we er al veel over gesproken en dat leidde tot veel bevoegenheid en opvallend veel consensus.

Want ondanks het feit dat het water ons aan de lippen staat, en er vele belemmeringen zijn, gaat er heel veel goed in ons PO. Het knettert op veel plekken van de ambitie. En die innovaties en ontwikkelingen willen we de komende tijd met elkaar verder vormgeven. We hebben dat 'PO-Raad 3.0' genoemd. Een vereniging die de volgende fase in gaat. Met meer focus in wat we doen. Met steeds de kernvraag: wat doen besturen zelf, en wat is de rol van het bureau van de PO-Raad? We denken dat we daarmee meer voor de sector en voor de leerlingen kunnen betekenen.

Misschien is het gevolg van scherper kiezen dat we dingen niet meer doen, die voor sommige leden wel belangrijk waren. Of dat we ons steviger gaan uitspreken voor of tegen iets, en daarmee niet bij alle leden de handen op elkaar krijgen. Maar daar hebben we dan gezamenlijk voor gekozen en dat is de fase waar we nu als vereniging in ontwikkeling, aan toe zijn.

De eerste stap die we gaan zetten, is het maken van een nieuwe strategische agenda 2018-2021, die we vaststellen in de ALV van november. Een agenda die enerzijds de problemen en verbeterpunten voor de sector erkent en stevig blijft neerzetten, in Den Haag en op andere plekken. Maar ook een agenda die ons helpt om die beweging naar voren te maken, om zo voor de sector meer te bereiken.

De PO-Raad, dat zijn we samen. Tot nu toe merken we erg veel enthousiasme voor deze volgende fase voor onze vereniging. Er zit energie in en een duidelijke, doorgaande lijn, wij hopen dat we jullie er ook mee aansteken!

We zullen dit gesprek ook na vandaag met elkaar blijven voeren. De komende tijd bij het vaststellen van de strategische agenda, tijdens de vele bijeenkomsten waar we elkaar tegenkomen, morgen op het congres Kleurrijk in Onderwijs en nu tijdens de ALV.

Ik wens iedereen een goede en constructieve vergadering. We gaan nu over naar de ALV.

Dank jullie wel.